

23328 - غیبت و کفاره آن

سوال

۱. حکم متهم کردن کسی به اینکه نمی تواند زبانش را کنترل کند چیست؟

۲. آیا باید به آنها بگویم که چه کسی درباره شان چه گفته؟

چنین چیزی رخ داده و به جای آنکه به شخصی که درباره شان این را گفته اند بگویند که چه کسی درباره اش چه گفته به او گفتند کسی که این را به او رسانده نمی تواند زبانش را کنترل کند و بیشتر از این به او چیزی نگفته اند.

۳. چگونه کسی را متهم به چیزی می کنند که شاید نگفته، بدون آنکه باخبرش کنند؟

شاید آن شخص بی گناه است و الان بدنام شده. امیدوارم درباره احکام اسلامی متعلق به این مساله به من بگویید تا بتوانم از تهمت و افترا و غیبتی که علیه این شخص راه افتاده و گفته اند او نمی تواند جلوی زبانش را بگیرد جلوگیری کنم.

پاسخ مفصل

اولاً:

مسلمان باید زبانش را از آنچه نهی شده حفظ کند و از جمله منهیاتی که مردم خیلی درباره اش سهل انگاری می کنند غیبت و بهتان و نیمه است.

غیبت یعنی: نام بردن از مسلمان به شکلی که دوست ندارد درباره اش بگویند یا منتشر کنند، وقتی که خودش حضور ندارد.

بهتان یعنی: یاد کردن از مسلمان و بیان چیزی که در وی نیست، یعنی دروغ بستن بر او.

نیمه یعنی: نقل سخن کسی به کس دیگر برای به هم زدن رابطه آن دو.

ادله بسیاری برای تحریم این کارها وارد شده که تنها برای بیان وضوح آن به کمی از این دلایل اشاره می کنیم:

اللّٰهُ تَعَالٰی مِی فرماید:

{ وَلَا يَغْتَب بَّعْضُكُم بَعْضًا أَيُحِبُّ أَحَدُكُمْ أَنْ يَأْكُلَ لَحْمَ أَخِيهِ مَيْتًا فَكَرِهْتُمُوهُ وَاتَّقُوا اللَّهَ إِنَّ اللَّهَ تَوَّابٌ رَحِيمٌ }

[حجرات: ۱۲]

(و بعضی از شما غیبت بعضی نکنند. آیا کسی از شما دوست دارد که گوشت برادر مرده اش را بخورد، از آن کراهت دارید [پس] از الله بترسید که الله توبه پذیر مهربان است).

از ابوهریره . رضی الله عنه . روایت است که رسول الله . صلی الله علیه وسلم . فرمود: **«آیا می دانید غیبت چیست؟»** گفتند: الله و پیامبرش آگاه ترند. فرمود: یاد کردن برادرت به آنچه دوست ندارد» گفتند: «اگر در برادرم آنچه گفته ام باشد؟ فرمود: **«اگر آنچه گفته ای در او باشد غیبتش کرده ای و اگر نباشد بهتانش زده ای»**. به روایت مسلم (۲۵۸۹).

از ابن عباس روایت است که گفت: پیامبر . صلی الله علیه وسلم . از کنار دو قبر می گذشت پس فرمود: **«این دو بی شک عذاب می شوند و برای چیز [به ظاهر] بزرگی عذاب نمی شوند. یکی از آن دو سخن چینی (نیمه) می کرد و دیگری خود را از ادراش حفظ نمی کرد»** راوی می گوید: پس شاخه ای تر خواست و آن را به نیمه کرد و یکی را بر این و دیگری را بر آن قبر فرو کرد و سپس فرمود **«امید است که تا وقتی خشک نشده اند از [عذاب] آن دو کم شود»**. به روایت بخاری (۲۱۳) و مسلم (۲۹۲).

ثانیا:

اینکه شخص درباره دیگری بگوید: **«او نمی تواند زبانش را کنترل کند»** بدون شک کسی که چنین چیزی درباره اش گفته اند از آن ناراحت می شود. حال اگر واقعا اینطور باشد کارش غیبت است و گرنه بهتان است.

هرکس مرتکب غیبت یا بهتان یا نیمه شده باید توبه کند و بین خودش و خداوند استغفار نماید و اگر شخص مورد نظر دانست که درباره اش چنین چیزی گفته اند باید به نزدش برود و از او حلالیت بخواهد و اگر نمی داند چیزی به او نگوید بلکه برایش دعا کند و همانطور که در غیابش بد او را گفته، ستایشش را بگوید. همینطور اگر دانست که مطلع شدن او باعث می شود بر کینه و دشمنی افزوده شود همین کافی است که برایش دعا کند و [در جاهایی که غیبتش کرده] او را ستایش کند و برایش آمرزش بخواهد.

از ابوهریره . رضی الله عنه . روایت است که رسول الله . صلی الله علیه وسلم . فرمودند: **«کسی که نسبت به برادرش در آبروی او یا چیزی دیگر ستمی روا داشته امروز از او حلالیت بخواهد پیش از آن [روزی] که دینار و درهمی نیست و اگر کار نیکی انجام داده از وی به قدر ستمش گرفته می شود و اگر ثوابی ندارد از گناهان دوستش برداشته شده و بر دوش او انداخته خواهد شد»**.

به روایت بخاری (۲۳۱۷).

شیخ الاسلام ابن تیمیہ . رحمہ اللہ . می گوید:

کسی که به انسانی ستم روا دارد و تهمت‌ش زند یا غیبت‌ش کند یا به او ناسزا گوید سپس توبه کند، اللہ توبه‌اش را می‌پذیرد. اما اگر شخص مظلوم مطلع شد به او اجازه می‌دهد که حقش را بگیرد [و حلالیت می‌خواهد] اما اگر شخص مظلوم (کسی که غیبت‌ش کرده‌اند) مطلع نشد در این باره علما دو قول دارند که هر دو از احمد روایت شده: صحیح‌ترینش این است که به او نمی‌گوید که من غیبت تو را کرده‌ام. و گفته شده: بلکه همانطور که در عدم حضورش در حقش بدی کرده، در غیابش به او خوبی می‌کند چنانکه حسن بصری می‌گوید: کفاره غیبت این است که برای کسی که غیبت‌ش کرده‌ای از خداوند آمرزش بخواهی.

مجموع الفتاوی (۲۹۱/۳).